

EURÓPAI FÜZETEK 25.

SZAKMAI ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR CSATLAKOZÁSI

TÁRGYALÁSOK LEZÁRT FEJEZETEIBŐL

Dr. Hudák Annamária — Dr. Gellérné dr. Lukács Éva

A magyar diplomák értéke az Európai Unióban

Személyek szabad áramlása

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati
Stratégiai Elemző Központ és a
Külgyminisztérium közös kiadványa

Európai Füzetek

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ
és a Külügyminisztérium közös kiadványa.

Felelős kiadó: Szeredi Péter

A szerkesztőbizottság elnöke: Palánkai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai: Bagó Eszter, Balázs Péter, Balogh András, Barabás Miklós,
Bod Péter Ákos, Erdei Tamás, Hefter József, Horváth Gyula, Hörcsik Richárd, Inotai András,
Kádár Béla, Kassai Róbert, Kazatsay Zoltán, Levendel Ádám, Lőrincz Lajos, Nyers Rezső,
Orbán István, Somogyvári István, Szekeres Imre, Szent-Iványi István, Török Ádám,
Vajda László, Vargha Ágnes

Főszerkesztő: Forgács Imre

Szerkesztő: Bulyovszky Csilla

Szerkesztőségi titkár: Horváthné Stramszky Márta

A szerkesztőség címe: MEH Európai Integrációs Iroda, 1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Telefon: 441-3380

Fax: 441-3394

Lektor: Dunai Péter

Kézirat lezárva: 2003. április 1.

Grafikai terv: Szutor Zsolt

Fényképek: Csorba Gábor

Portréfotó: Csorba Gábor

Nyomás és előkészítés: Visit Nyomda & Stúdió

ISSN: 1589-4509

Budapest, 2003.

Kedves Olvasó!

Jó pap holtig tanul, szokás mondani. A régi magyar szólás ma talán időszerűbb, mint bármikor korábban. Különösen a diplomások világában, az Európai Unióban, hiszen sok információt kell beszerezni ahhoz, hogy megtudjuk: kinek, hol, mennyit ér az oklevele. Az egyes országokban nagyon eltérő a diplomák értéke. Elsősorban azonban a hagyományok, a nemzeti oktatási rendszerek különbözőségei okoznak nehézségeket a felsőfokú képzettség elismerésében, nem pedig a Közösség szabályai. Ezek inkább igyekeznek megkönnyíteni a képzettségek, végzettségek értékének összehasonlítását. Minthogy azonban az egyetemi-főiskolai rendszerek Európa különböző területein igen különfélék, nyilvánvalóan hosszan tartó folyamatra számíthatunk, amelynek alakításában csatlakozásunk után mi magunk is részt veszünk majd. Néhány példa azonban bizonyára megvilágítja, milyen a jelenlegi helyzet az Európai Unióban.

A skandináv országokban például meglehetősen laza szisztéma van érvényben, kevesebb a kötöttség, mint a Közösség sok más tagállamában, vagy éppenséggel Magyarországon. Ha valaki Finnországban építészként kíván dolgozni, annak nem kell feltétlenül diplomával rendelkeznie. Ez Magyarorszá-

gon éppúgy elképzelhetetlen, mint az Európai Unió legtöbb tagállamában. (Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a finn építészeti kultúra ettől függetlenül – vagy talán ezzel nagyon is szoros összefüggésben – a világ élvonalába tartozik.)

Ha már a szabályoknál tartunk, érdemes megjegyezni, hogy Magyarországon ma hozzávetőleg 2000 azon diplomához kötött szakmák száma, amelyek meglehetősen szoros szabályozás alá esnek. A skandináv országokon kívül más uniós tagállamok is akadnak, amelyekben nem ennyire szigorú a rendszer. Annyi azonban bizonyos, hogy mindenütt, ahol diplomához kötnek valamely tevékenységet, csupán azokat az okleveleket fogadják el, amelyeket a kibocsátó tagállam is elismer. Ezért érdemes figyelni arra, milyen intézményekben kezd tanulni valaki.

I. Általános tudnivalók

1. A diploma, a szakképzettség fogalma az Európai Unióban

E fogalmak meghatározásakor többféle jogforrásból is kiindulhatunk. A felsőoktatási képesítések európai régióban történő elismeréséről szóló lisszaboni egyezmény nem használja a diploma megnevezést. A képesítések két fajtáját különbözteti meg:

- *felsőoktatási képesítés*: az illetékes hatóság által kiállított bármely fokozat, oklevél vagy más bizonyítvány, amely egy felsőoktatási képzési program sikeres elvégzését tanúsítja;
- *a felsőoktatásba való bejutást lehetővé tevő képesítés*: az illetékes hatóság által kiállított bármely oklevél vagy más bizonyítvány, amely egy oktatási program sikeres elvégzését tanúsítja, a képesítés birtokosát pedig feljogosítja arra, hogy jelentkezessen a felsőoktatásba, azaz a felvételkor számításba lehessen venni őt.

Az első meghatározás a *diplomákat* takarja, a második pedig lényegében az *érettségi bizonyítványokat*.

A legalább hároméves szakmai képzést lezáró, felsőfokú diplomák elismerésének általános szabályozásáról szóló közös-

ségi irányelv kimondja, hogy *diplomának* számít:

- minden diploma, vizsgabizonyítvány vagy más képesítési igazolás, illetve összességükben ezek a diplomák, vizsgabizonyítványok, vagy más képesítési igazolások;
- amelyeket az adott tagállamban a jogi és a közigazgatási előírások alapján meghatározott *illetékes szerv* bocsát ki;
- amelyek azt igazolják, hogy a diploma birtokosa *legalább három évig* folytatott tanulmányokat, vagy ennek megfelelő időtartamú részképzésben vett részt egyetemen, más felsőoktatási, vagy hasonló színvonalú képzési intézményben, és esetleg a tanulmányokon kívül szükséges szakmai képzést is lezárta;
- amelyekből az derül ki, hogy a bizonyítvány tulajdonosa rendelkezik olyan *szakmai előfeltételekkel*, amelyek szükségesek egy szabályozott foglalkozás felvételéhez vagy annak gyakorlásához egy adott tagállamban;
- ha a diplomával, vizsgabizonyítvánnyal vagy más képesítési igazolással igazolt képzésben az érintett személy túlnyomórészt *az unió területén vett részt*, vagy ha hároméves szakmai tapasztalattal rendelkezik, amelyet az a tagállam igazol, amely egy harmadik ország diplomáját, vizsgabizonyít-

ványát vagy más képesítési igazolását elismerte.

Az előbbi meghatározások és az erre vonatkozó magyar szabályozás figyelembevételével általánosan úgy fogalmazhatunk, hogy azokat az okiratokat tekintjük diplomának, amelyeket egy felsőoktatási intézmény, vagy más illetékes hatóság – például az oktatási minisztérium – felsőfokú oklevélként állított ki, és amelyek legalább három éves tanulmányok befejezését igazolják.

A diplomák szerepe kettős: egyrészt mindig tanúsítják a *felsőfokú iskolai végzettsé-*

get, másrészt a *felsőfokú szakképzettséget*. Például egy orvosi egyetem által kiállított oklevél egyetemi végzettséget igazol – amely alapján doktori (PhD), vagy más tanulmányok folytathatók –, és a magyar rendszerben általános orvosi, vagy fogorvosi szakképzettséget tanúsít. Ennek alapján az oklevél tulajdonosa praktizálhat, emellett jogosult viselni a megfelelő szakmai címet.

2. A diploma elismertetésének esetei

A külföldön szerzett oklevelet rendszerint két célból szükséges elismertetni a hatósággal:

- azért, mert valaki *folytatni szeretné tanulmányait* azután, hogy egy másik állam felsőoktatási intézményében oklevelet szerzett;
- azért, mert külföldön szerzett oklevéllel kíván *munkát vállalni*.

Tekintettel e két célra, a legtöbb országban ma kettős szabályozás vonatkozik a külföldön szerzett oklevelek elismerésére: a továbbtanulási célú elismeréstől *elkülönül* az, amely egy adott szakma gyakorlása érdekében szükséges.

Emellett más okból is szükségessé válhat a külföldön szerzett diploma elismerése. A hatályos magyar szabályozás alapján ugyanis az elismert külföldi oklevél egyenértékű az államilag elismert nyelvvizsgával. Ha

tehát valaki *csak a nyelvvizsga miatt* akarja elismertetni a diplomáját, ezt Magyarországon megteheti. További ok lehet, ha az a cél, hogy a nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításakor a külföldi felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányokat is figyelembe vegyék.

Ha valaki kifejezetten *munkavállalási célal* érkezik egy EU-tagállamba, diplomájának e célból történő elismerését elsősorban az határozza meg, hogy szabályozott szakmához kapcsolódik-e. *Szabályozott szakmáról* akkor beszélünk, ha jogszabályban rögzítik, hogy *gyakorlásának előfeltétele egy adott oklevél, vagy bizonyítvány* megléte. Az egyes államok eltérően határozzák meg e szakmai kört. A skandináv országokban általában jóval alacsonyabb a szabályozott szakmák száma, mint más európai államokban. Magyarországon számuk – figyelembe véve a különböző szintű szakképesítéseket – kétezerre, vagy ennél is többre tehető. Klasszikus példa az építész szakma: ahhoz, hogy valaki építészként praktizálhasson – egyebek között –, rendelkeznie kell egyetemi oklevéllel. Ez nekünk, magyaroknak, teljesen természetes. Finnországban azonban ez nem előfeltétele az építészmérnöki tevékenységnek.

A munkavállaláshoz tehát akkor kell elismertetni a külföldi oklevelet, ha a kérelmező által folytatni kívánt tevékenység az adott

országban szabályozott szakmának minősül. Rendszerint akkor is el kell ismertetni a diplomát, ha a szakmát *csak kamarai tagként* lehet gyakorolni. A magáncégeknél gyakran nem előfeltétele a munkavállalásnak a diploma hatósági elismertetése, itt lényegében a munkáltató dönti el, hogy kéri-e az elismert diplomát, és ha igen, hogyan minősíti a bemutatott okiratot. (Megjegyzendő: egyes országokban az oklevelek elismerésével foglalkozó szervezetek egyik fő tevékenysége, hogy a munkáltatói megkeresésekre állásfoglalásokat adnak ki).

3. A magyar diploma elfogadottsága ma az unió tagállamaiban

Mindenekelőtt előre kell bocsátani: a közösségi jog *csak azokra az oklevelekre* terjed ki, amelyeket *uniós polgár szerzett valamelyik tagállamban*. Az továbbra is nemzeti hatáskörben marad, hogy miként szabályozzák és ismerik el a nem EU-tagállamból (úgynevezett harmadik országból) származó, illetve a tagállami felsőoktatási intézményben, de nem tagállami állampolgár által szerzett okleveleket. Tehát az unión belül sem egységesek az erre vonatkozó előírások, így amíg Magyarország nem tagja az EU-nak, addig eltérő rendelkezések érvényesülnek, ha valaki mondjuk Olaszországban, vagy ha Auszt-

riában szeretne munkát vállalni. A tagállamok saját normáik és szempontrendszerük alapján határozzák meg egy adott diploma helyét és értékét a felsőoktatási rendszeren belül. Az ügy elbírálása szempontjából az is közömbös, ha az adott diplomát az unió egy másik tagállamában esetleg már elismerték. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az unióban szerzett oklevelet – a hatályos szabályozás alapján – Magyarország nem feltétlenül

ismeri el automatikusan, feltétel nélkül akkor sem, ha azt az EU más tagállamaiban már elismerték.

Így azt mondhatjuk, hogy pillanatnyilag *nincs olyan magyar diploma, amelyet egységesen elismernének az unióban*, és Magyarország sem feltétlenül ismeri el az EU-ban megszerzett és elismert oklevelet. Ez a helyzet a csatlakozási szerződés hatálybalépése után gyökeresen megváltozik.

II. A felsőfokú végzettség elismerésének szabályozása Magyarországon

1. Nemzetközi egyezmények

Magyarország számos – elsősorban bilaterális – nemzetközi megállapodást kötött az oklevelek elismeréséről, szinte minden szomszédos állammal aláírt *ekvivalencia-egyezményt*. Ezek a végzettségi szintek elismeréséről rendelkeznek, kimondják a felsőoktatásba bejutást lehetővé tevő végzettségek, továbbá a felsőfokú végzettségek egyenértékűségét, azonban nem szólnak a *felsőfokú szakképzettségek* kölcsönös elismeréséről.

Hazánk az EU jelenlegi tagállamai közül Spanyolországgal (1991), Ausztriával (1984) és Németországgal (1991) kötött ekvivalencia-egyezményt. Közös jellemzőjük, hogy *keretmegállapodások*, amelyek azonban nem rendelkeznek a diplomák automatikus elismeréséről, tehát *az egyedi elismerési eljárásokat minden esetben le kell folytatni*. Magyarország 2001 decemberében új megállapodást írt alá Németországgal az oklevelek és fokozatok kölcsönös elismerése tárgyában, ennek utólagos jóváhagyása és kihirdetése folyamatban van. Ez az egyezmény sok szempontból túlmutat a korábbi ekvivalencia-megállapodásokon. Részét képezi egy – az elismerési eljárást tovább könnyí-

tő – összehasonlító táblázat arra vonatkozóan, hogy a két államban szerzett fokozatok közül melyek tanúsítanak azonos végzettségi szintet, melyek feleltethetők meg egymásnak. Ez a megállapodás sem rendelkezik azonban a felsőfokú oklevelek automatikus elismeréséről.

Fontos továbbá megemlíteni a *felsőoktatási képesítések európai régióban történő elismeréséről* szóló, 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt egyezményt, amelyet Magyarországon a 2001. évi XCIX. törvénnyel hirdettek ki. E multilaterális megállapodást közel 40 ország ratifikálta, köztük hazánk és az unió legtöbb tagállama. Az egyezmény értelmében minden államban létrehoznak egy *nemzeti információs központot*, amely összegyűjti és rendszerezi a felsőoktatási rendszerekkel, valamint az elismerési eljárásokkal kapcsolatos tudnivalókat, ismerteti azokat a külföldi társszervezetekkel, a belföldi hatóságokkal, az oktatási intézményekkel, továbbá az érdeklődő magánszemélyekkel. Magyarországon az Oktatási Minisztérium szervezeti egységeként működő *Magyar Ekvivalencia és Információs Központ* látja el ezt a feladatot.

A lisszaboni egyezmény nem érinti a felsőfokú szakképzettségek elismerésének kérdését, csak az oklevelek továbbtanulási célú elismerését taglalja. A bilaterális megállapodásokkal ellentétben e multilaterális egyezmény nem rendelkezik általában a fokozatok konkrét elismerhetőségéről, ehelyett *egységes fogalomrendszert* határoz meg, megfogalmazza az elismerés alapelveit, továbbá olyan *elismerési mechanizmust* szab meg, amely által a ratifikáló tagállamokban egységesebbé válhat az elismerés gyakorlata. Hatálya nemcsak a felsőfokú oklevelekre terjed ki, hanem a felsőoktatásba bejutást lehetővé tevő képesítések – tulajdonképpen az érettségi bizonyítványok – és a részképzések elismerésére is.

E rendelkezések nyomán átláthatóbbá válhat az oklevelek kölcsönös elismerésének rendszere, és növekedhet a hallgatói mobilitás.

2. A közösségi előírásokkal harmonizált szabályok

Magyarország a szakképzettségek kölcsönös elismeréséről rendelkező irányelvek főbb rendelkezéseit egy új jogszabállyal, a *külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről* szóló 2001. évi C. törvénnyel fogadta el. Ezzel egyrészt jogharmonizációs kötelezettségének tett eleget, másrészt a

korábbi hazai előírásokat új, korszerű és egységes szabályozás váltotta fel. A törvény megalkotása előtt ugyanis különböző szintű jogszabályok rendelkeztek a különféle típusú külföldi oklevelek, bizonyítványok elismeréséről, ezek eltérő fórumrendszert és

eljárási szabályokat, fogalmakat határoztak meg, így az elismerés rendszere korántsem volt egységes és átlátható. Az új törvény orvosolta ezeket a hibákat. 2002. január 1-jén lépett hatályba, azonban fontos hangsúlyozni, hogy a közösségi szabályozás csak a csatlakozási szerződés hatálybalépése után alkalmazandó.

A magyar előírások irányelvekkel való harmonizálását *további jogalkotásnak* is szolgálnia kell: várhatóan 2004 első félévében megszületik az a kormányrendelet, amelyben

megnevezik a szabályozott szakmákra vonatkozó jogszabály előkészítéséért felelős minisztériumokat, továbbá elkészülnek azok a miniszteri rendeletek, amelyek felsorolják az egyes ágazati irányelvek hatálya alá tarto-

zó okleveleket. Ezeket a jogszabályokat is csak a csatlakozási szerződés hatálybalépése után kell alkalmazni.

Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy – bár a közösségi irányelveket harmonizáló magyar szabályok még nem léptek hatályba – a törvényalkotók már a korábbi jogszabály, illetve a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény ma hatályos rendelkezéseinek kidolgozása során is átvették az uniós előírások egyes elemeit. Ugyanis amennyiben a külföldön szerzett szakképzettség nem ismerhető el feltétel nélkül a megfelelő magyar szakképzettségnek,

lehetőség van arra, hogy az ügyfél *kiegészítő feltételt* teljesítsen: *alkalmassági vizsgát* tegyen, illetve *alkalmazkodási időszakot* (adaptációs periódust) teljesítsen. Azt azonban meg kell jegyezni: ellentétben a legtöbb közösségi irányelvvel, a hatályos magyar előírások alapján *az ügyfél nem választhat*, hogy milyen kiegészítő feltételt kíván teljesíteni. Ezt kizárólag az eljáró hatóság jogosult eldönteni.

3. Az oklevelet kibocsátó felsőoktatási intézmény szerepe

A diplomák elismerésére irányuló eljárásban az egyik alapvető kérdés, hogy milyen a kibocsátó intézmény *jogállása*. Az elismerés előfeltétele, hogy a kibocsátó intézmény a származási országban államilag *elismert* felsőoktatási intézménynek minősüljön. Azaz lehet állami, vagy nem állami fenntartású intézmény, amelyet a nemzeti rendszerben akkreditáltak.

Magyarországon a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 1. számú melléklete sorolja fel az államilag elismert felsőoktatási intézményeket. Az ezek által kibocsátott oklevelek – feltéve, hogy azokat egy európai uniós polgár szerezte meg – csatlakozásunkat követően egyaránt a közösségi irányelvek hatálya alá fognak tartozni.

A magyar állampolgárok által Magyarországon megszerzett, az akkreditált oktatási intézmények által kiállított oklevelek a kölcsönös elismerés hatálya alá tartoznak majd.

4. A magyar diplomák automatikus elismerése hazánk uniós csatlakozása után

A közösségi irányelvek csak az okleveleknek *a szakma gyakorlása szempontjából* történő elismerését szabályozzák, hatályuk kizárólag *az EU-tagállamok állampolgára által* valamely tagállami oktatási intézményben szerzett oklevélre terjed ki. Az ezen a körön kívül eső diplomák, illetve a más célú elismerések szabályozása továbbra is a tagállami jogalkotás hatáskörében marad.

Ebből következik, hogy amennyiben Magyarország EU-tagállammá válása után egy magyar diák, valamelyik hazai felsőoktatási intézmény által kiállított oklevéllel uniós tagállamban kívánja folytatni tanulmányait, akkor a fogadó felsőoktatási intézménytől, illetve azt azt működtető országban érvényes előírásoktól függ, hogy elfogadják-e az adott diplomát, vagy sem. Azaz a csatlakozást követően is előfordulhat az, hogy egy

magyar diák doktori tanulmányokat szeretne folytatni külföldön, és míg a jelentkezéskor egy olasz felsőoktatási intézmény elfogadja magyar egyetemi oklevelét, addig egy brit egyetem további tanulmányokat kíván meg tőle a doktori képzésben való részvételhez. Ebből a szempontból tehát semmiképpen sem állíthatjuk azt, hogy a csatlakozás után a magyar diplomákat automatikusan elfogadják majd az uniós tagállamokban.

Emellett – mint azt az előbbieken vázoltuk – az irányelvek hatálya *csak az uniós polgárokra* terjed ki. Ebből az következik, hogy a csatlakozást követően sem lehet alkalmazni a közösségi szabályokat azokra az oklevelekre, amelyeket ugyan magyar felsőoktatási intézmény állított ki, de nem magyar – akár uniós – állampolgár részére. Azaz az EU munkaerőpiacán ez esetben más lesz ugyanannak a magyar diplomának az értéke.

Összességében *indokolatlan az oklevelek automatikus elismeréséről beszélni*, már csak azért is, mert – mint azt a következő pontokban vázoljuk – mindössze *hét szak-képzettséget* ismernek el automatikusan az unióban. A többi esetében a fogadó államok kiegészítő feltételeket követelhetnek meg.

III. A szabályozás elvei az Európai Unióban

1. Oklevelek és szakképzett- ségek elismerése

Az unióban – a szakképesítéstől függően – *kétféle elismerési mechanizmus* létezik. Az oklevelekre vonatkozó szabályozás *első megközelítése* abból a tényből indult ki, hogy a diplomákat akkor lehet a legkönnyebben megfeleltetni egymásnak, ha a különböző tagállamok felsőoktatási intézményeiben közel azonosak a képzési, a tanulmányi és a vizsgakövetelmények, valamint nagyjából megegyezik a képzési idő. Így születtek meg *az egészségügyi és az építész szakmára vonatkozó, úgynevezett ágazati irányelvek*. Az előkészítésük során felmerült problémák után nyilvánvalóvá vált, hogy a szakképzettségek kölcsönös elismerését eltérő módon kell szabályozni. Az EU tagállamainak oktatási rendszerei ugyanis nagyon sokszínűek, szinte lehetetlen szakmánként összevetni a követelményeket, és meghatározni a közös uniós mércét. Annál is inkább, mert egyes országokban a hallgatók korán specializálódnak, míg máshol az első fokozathoz vezető tanulmányok inkább átfogó, általános jellegűek.

Az új megközelítés azt jelentette, hogy nem is próbálták harmonizálni a tanulmá-

nyi követelményeket. Inkább abból indultak ki, hogy ha valaki az egyik tagállamban oklevelet szerzett, és jogosult egy szakmát gyakorolni, akkor jogosultnak kell tekinteni arra, hogy ezt a szakmát egy másik tagállamban is gyakorolhassa. Ennek megfelelően három irányelv született meg – 1989-ben, 1991-ben és 1999-ben –, ezeket összefoglalóan *általános irányelveknek* nevezzük. Hatályuk alá tartozik minden olyan szakképzettség, amelynek elismerését nem szabályozza valamelyik ágazati irányelv. Az 1989-es irányelv a *diplomák* által tanúsított szakképzettségek kölcsönös elismerését szabályozza,

az 1992-es az érettségire épülő, legalább egyéves, de három évnél rövidebb, úgynevezett *posztsekunderi* képzésben szerzett szakképesítések elismeréséről rendelkezik, míg az 1999-es az *ennél alacsonyabb szintű* szakképesítésekről szól. Ezúttal a diplomák elismerését taglaló, 1989-es irányelvet ismertetjük.

2. A szakképzettségek elismerésének általános rendje

Az irányelv hatálya alá tartozik *minden olyan szakképzettség* elismerése, amelyről *nem rendelkezik valamelyik ágazati irányelv*. Főszabály szerint azoknak az okleveleknek az elismerését szabályozza, amelyeket az uniós polgár valamely tagállam felsőoktatási intézményében szerzett.

Az általános rendszer *működésének alapelve* a következő: ha az uniós polgár oklevelet szerzett valamely tagállam felsőoktatási intézményében, és a származási tagállamban minden más feltételt teljesít ahhoz, hogy egy szakmát gyakoroljon, akkor a másik tagállamban (a fogadó országban) is jogosultnak kell tekinteni arra, hogy ezt a szakmát gyakorolja. Ez az elv attól függetlenül érvényesül, hogy az egyes tagállamok oktatási rendszerei egymástól nagymértékben különböznek, hiszen az általános irányelv hatálya alá tartozó szakmákra vonatkozóan nem

fektettek le minimális követelményrendszert (nem úgy, mint az ágazati irányelvek által szabályozottaknál).

Hangsúlyozni kell azonban, hogy a munkavállalónak *a származási országban* az adott szakma gyakorlásához előírt *minden feltételt teljesítenie kell* ahhoz, hogy alkalmazni lehessen rá az előbb leírt elvet. A külföldi oklevelek elismerésének nemzetközi gyakorlatában ugyanis az az egyik fontos alapelv – és ezt az erre vonatkozó magyar törvény is kimondja –, hogy a külföldi oklevél elismerésével senki sem szerezhet több jogot a fogadó államban, mint amennyi az oklevél alapján megilleti abban az országban, amelyben azt szerezte. Álljon itt példaként egy francia történelemtanár esete, aki Belgiumba érkezve úgy gondolja, hogy – francia anyanyelvű lévén – a történelem mellett franciát is fog tanítani. Mivel Franciaországban csak a történelem oktatására szerzett képesítést, hiába francia anyanyelvű: a belga hatóság az irányelv rendelkezései alapján csak a történelem szakos tanári szakképzettségének gyakorlására jogosítja fel, a francia nyelv tanítására viszont nem. Ez másként megfogalmazva azt jelenti, hogy mivel a származási országban jogosult történelmet tanítani, a belga állam elismerési hatóságának – az irányelv rendelkezéseivel összhangban – nincs joga elutasítani őt azzal az indokkal, hogy az oklevele által tanúsít-

tott történelem szakos tanári szakképzettség nem feleltethető meg a belga felsőoktatási intézményekben megszerezhetőnek.

Elutasító határozatot csak akkor hozhat az eljáró hatóság, ha a kérelmező ügyében nem lehet az általános irányelvet alkalmazni. Például, amennyiben egy román állampolgár Franciaországban szerzett mérnöki diplomát, és Nagy-Britanniában szeretne dolgozni, akkor esetében nem lehet alkalmazni az irányelv rendelkezéseit, hanem Nagy-Britanniának a harmadik országokban szerzett diplomák elismerésére vonatkozó, csak a nemzeti jog által szabályozott eljárását kell lefolytatni.

Ha azonban egy görög állampolgár francia egyetemen szerzett mérnöki diplomával kíván munkát vállalni Nagy-Britanniában, akkor az irányelvet kell alkalmazni. A hatóság nem hozhat elutasító határozatot, feltéve, hogy a görög állampolgár már Franciaországban is teljesített minden, az adott szakma gyakorlásához szükséges feltételt. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy ez az *elismerési eljárás nem automatikus*. Az eljáró hatóságnak ugyan nincs joga – az előbbi kivételtől eltekintve – elutasító döntést hozni, de az eljárás során *érdemi vizsgálatot végez*, amelynek keretében megítéli az oklevelet kibocsátó felsőoktatási intézmény jogállását, az oklevél jogi hatályát, és összehasonlítja a származási és a fogadó országban

szokásos tanulmányi időt, a tanulmányi és a vizsgakövetelményeket.

Ha az eljáró hatóság az érdemi vizsgálat során azt állapítja meg, hogy a két képzés között lényeges különbség mutatkozik, akkor úgy rendelkezhet, hogy csak akkor ismeri el az oklevelet, ha az ügyfél *kiegészítő feltételeket* teljesít. Továbbgondolva az előbbi példát, a görög állampolgár esetében a brit hatóság vagy pozitív döntést hoz, vagy a francia és a brit mérnöki képzés között számottevő eltérést állapít meg, ami miatt a kérelmezőnek *vizsgákat kell letennie*, mert csak így praktizálhat Nagy-Britanniában.

Bár az irányelv hatálya a főszabály szerint a felsőoktatási oklevelekre terjed ki, léteznek *kiegészítő rendelkezések* is. Így az irányelv hatálya alá tartozik az az eset is, amikor a kérelmező a kérelem benyújtását megelőző tíz évben két évig teljes munkaidőben, vagy ennek megfelelő időtartamú részmunkaidőben olyan tagállamban gyakorolta szakmáját, amely nem nyilvánította szabályozottnak az adott szakmát, és a kérelmező olyan, képzést tanúsító okirattal rendelkezik, amely – bár az oklevél fogalmának egyébként megfelel – nem jogosítja fel a kérelmezőt szabályozott szakma gyakorlására, továbbá tanúsítja, hogy a kérelmező az adott szakma gyakorlásához szükséges ismeretekkel rendelkezik.

Az irányelv *másik speciális rendelkezése* szerint oklevéllel rendelkezőnek kell tekinteni a kérelmezőt akkor is, ha *hároméves szakmai gyakorlatot* szerzett abban a tagállamban, amely egy nem tagállamban szerzett oklevelét elismerte. Ha például a kérelmező harmadik országban szerzett oklevelet, és valamelyik tagállamban kíván munkát vállalni, akkor oklevelének elismerésére nem lehet a közösségi irányelveket alkalmazni. Ekkor a fogadó állam a harmadik országból származó oklevelek elismerésére vonatkozó eljárását folytatja le. Ezt követően, ha

a kérelmező három évig ebben a tagállamban gyakorolja az adott szakmát, majd egy másik uniós országban szeretne munkát vállalni, akkor – tekintettel arra, hogy egy tagállam már elismerte az oklevelét, és három évig már gyakorolta is a szakmát az egyik tagállamban – a második tagállamban már lehet rá alkalmazni a közösségi irányelv rendelkezéseit. A tagállamban szerzett hároméves szakmai gyakorlat híján a második uniós ország figyelmen kívül hagyóná, hogy egy másik tagállam már elismerte az oklevelet, azaz ebben az esetben saját,

harmadik országból származó oklevelekre vonatkozó eljárását alkalmazná, nem pedig az irányelvet.

3. Előírható kiegészítő feltételek

Az általános irányelv alkalmazásakor kiegészítő feltételként a következőket írhatja elő a kérelmező részére a fogadó állam hatósága:

- tegyen *esküt vagy fogadalmat*, ha a szakképzettség fogadó állambeli gyakorlásához ezt jogszabály előírja;
- igazolja, hogy külföldön *meghatározott időn keresztül* gyakorolta a szakmát;
- teljesítsen *alkalmazkodási időszakot*;
- tegyen *alkalmassági vizsgát*.

3.1. Eskü vagy fogadalom előírása

Ha az adott szakma gyakorlásának valamely körülmény igazolása a feltétele – így különösen a jó hírnév, a büntetlen előélet, vagy az, hogy a szakma gyakorlásától nem tiltották el az adott személyt –, akkor az eljáró hatóság ezt a kérelmező számára kötelezővé teszi. Megfelelő bizonyítékként fogadja el a hazai előírásoknak megfelelő igazolást, amelyet a küldő állam vagy a származási ország illetékes hatósága állított ki.

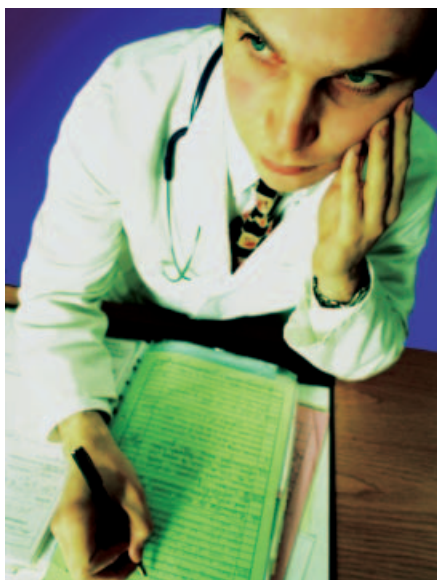
Amennyiben a küldő állam vagy a származási ország illetékes hatósága nem állítja ki a meghatározott igazolást, akkor a kérelme-

ző azt pótolhatja: esküt, illetőleg – ilyen jogintézmény hiányában – nyilatkozatot tesz a küldő állam vagy a származási ország illetékes hatósága előtt, amely annak hitelességéről igazolást állít ki.

3.2. Szakmai gyakorlat igazolása

Ha a kérelmező képzésének időtartama legalább egy évvel rövidebb a fogadó államban előírtnál, akkor az eljáró hatóság az oklevél egyenértékűségének elismerését *szakmai gyakorlat* igazolásától teheti függővé.

Az irányelv a szakmai gyakorlat időtartamát a következőképpen maximalizálja:

- a szakmai gyakorlat időtartama nem haladhatja meg a kérelmező által teljesített képzés és a fogadó államban előírt képzés *különbségének a kétszeresét*, ha ez a felsőoktatási képzés időtartamának, vagy a vizsgával záruló gyakornoki idő tartamának a különbségéből ered;
- a szakmai gyakorlat időtartama nem haladhatja meg a kérelmező által teljesített képzés és a fogadó államban előírt képzés *különbségét*, ha ez a különbség olyan szakmai gyakorlatra vonatkozik, amelyet a kérelmező a szakma képesített szakemberének felügyeletével teljesített;
- az eljáró hatóság *legfeljebb négyéves* szakmai gyakorlat igazolását írhatja elő.

3.3. Alkalmazkodási időszak vagy alkalmassági vizsga előírása

A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény 30. § (4) bekezdése a következőképpen határozza meg az *alkalmazkodási időszak* fogalmát: „alkalmazkodási időszaknak minősül valamely szabályozott szakma Magyarországon történő gyakorlása az adott szakma képesített szakemberének felügyeletével. Az alkalmazkodási időszak részletes szabályait az eljáró hatóság állapítja meg, figyelembe kell azonban venni azt az ismeretet is, amelyet a kérelmező szakmai gyakorlata során szerzett meg. Az eljáró hatóság előírhatja, hogy

a kérelmező a szakma gyakorlása mellett képzésben is részt vegyen. Az alkalmazkodási időszakot az eljáró hatóság által meghatározott módon értékelni kell.”

Ugyanezen jogszabály 30. § (5) bekezdése a következőképpen definiálja a másik *kiegészítő feltétel* intézményét: „*alkalmassági vizsgának* minősül a kérelmező szakmai tudására vonatkozó olyan magyar nyelvű elméleti, illetve gyakorlati vizsga, amelyet az eljáró hatóság abból a célból szervez, hogy felmérje a kérelmező képességét a szabályozott szakma Magyarországon történő gyakorlására. A vizsga követelményeit az eljáró hatóság a hazai képzés és a kérelmező által elvégzett képzés tartalmát alapul véve határozza meg, figyelembe veszi azonban azt az ismeretet is, amelyet a kérelmező szakmai gyakorlata során szerzett meg. Figyelemmel arra, hogy a kérelmező valamely tagállamban képesített szakember, a vizsga követelményei csak olyan ismeretek számonkérésére vonatkozhatnak, amelyek a tevékenység Magyarországon történő folytatása során elengedhetetlenek.”

Bár ezek a rendelkezések azt határozzák meg, hogy Magyarországon mi minősül alkalmassági vizsgának, illetve alkalmazkodási időszaknak, jól körülírják a fogalmak lényegét.

Ezeket a kiegészítő feltételeket csak akkor lehet előírni:

- ha a kérelmező képzésének gyakorlati vagy elméleti része *lényegesen eltér* attól a képzéstől, amely a szabályozott szakma gyakorlásához a fogadó államban előírt oklevél megszerzéséhez szükséges;
- ha a fogadó államban a szabályozott szakma egy vagy több olyan szabályozott szakmai tevékenységet is *magában foglal*, amelyek abban a tagállamban, ahol az oklevelet kiállították, *nem részei* a szabályozott szakmának (feltéve, hogy az adott szakmai tevé-

kenység folytatásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeret megszerzése kifejezetten része a fogadó állam képzésének, a kérelmező által teljesített képzésnek azonban nem).

Főszabály szerint az eljáró hatóságnak biztosítania kell, hogy a kérelmező *választhasson* az alkalmazkodási időszak és az alkalmassági vizsga teljesítése között. A kérelmezőt csak egy esetben nem illeti meg a választás joga: ha olyan szakmáról van szó, amelynek gyakorlása megköveteli a

fogadó állam jogának pontos ismeretét, és amelynek állandó és lényeges része a fogadó állam jogára vonatkozó tanácsadás. Ebben az esetben az eljáró hatóság dönti el, hogy a kérelmezőt alkalmazkodási időszak vagy alkalmassági vizsga teljesítésére kötelezi-e. A kiegészítő feltételek további korlátozását jelenti, hogy az előírt alkalmazkodási időszak időtartama nem haladhatja meg a három évet.

Fontos továbbá azt is kiemelni, hogy alkalmazkodási időszak vagy szakmai gyakorlat előírásával együtt nem követelhető meg a szakmai gyakorlat igazolása, azaz végső soron a kérelmezőnek akkor is *csak egyfajta kiegészítő feltételt* kell teljesítenie, ha lényeges különbség mutatkozik a képzések között.

Az a lehetőség, hogy a fogadó állam hatósága kompenzációs intézkedésekhez kötheti a szakképzettség elismerését, egyes esetekben – bizonyos szakmákban, ahol a saját állampolgárságú munkavállalókból is túlkínálat van – megfelelő adminisztratív eszköze lehet a munkaerőpiac védelmének a külföldi munkavállalókkal szemben. Nehéz ugyanis objektíven meghatározni, hogy mely lényeges képzési különbségek fennállásakor ismerhető el kizárólag kiegészítő feltételek előírásával a szakképzettség.

A bírósági gyakorlatban is ismert ez a jelenség: Irene Vlassopoulou görög állampol-

gár Németországban szeretett volna jogászként praktizálni. Bár szakdolgozatát ott írta, és bizonyos ideig ott is tanult, kérelmét elutasították. Az ide vonatkozó német jogszabály szerint ugyanis az engedély megadásának feltétele, hogy a kérelmező legalább két évig Németországban folytasson tanulmányokat.

Az Európai Bíróság ítéletében több jogértelmezési kérdést igyekezett tisztázni. Először is rögzítette, hogy minden államnak jogában áll annak vizsgálata, hogy a külföldi oklevél a hazai bizonyítványokkal egyenrangú ismeretek megszerzését és azonos képzettséget tanúsít-e. A vizsgálatnak gyakorlati szempontokon kell alapulnia: a képzés tartamát, jellegét, az oktatott tantárgyakat, a teljesített gyakorlatokat kell elemezni, nem pedig elméleti indokokra hivatkozni. Azaz egy tagállam még akkor sem utasíthatja el automatikusan az elismerésre irányuló kérelmet, ha a vizsgálat eredményeképpen azt állapítja meg, hogy a diplomák csak részben felelnek meg egymásnak. Ekkor a következő lépés annak elemzése, hogy a hiányzó, vagy eltérő tartalmú kurzusok pótolhatók-e a fogadó államban tanulással, vagy gyakorlat útján. A fogadó állam hatósága a diploma elismerését akkor teheti függővé további feltételek teljesítésétől, ha ezeket a feltételeket sem az eredeti, sem más államban nem teljesítette a kérelmező.

Nézzünk egy példát arra, hogy mit is takar az alkalmassági vizsga a gyakorlatban, például Nagy-Britanniában, a jogász szakképzettség elismerésére irányuló eljárásban. Az alkalmassági vizsgára jelentkezéshez a kérelmezőnek ki kell töltenie egy jelentkezési lapot, amelyhez csatolnia kell az iskolai végzettségét és a szakképzettségét tanúsító okiratot (okirato-
kat), a jó hírnevéről és a pénzügyi helyzetéről szóló igazolásokat, továbbá azt a dokumentumot, amely hitelt érdemlően bizonyítja, hogy a származási országban tagja egy szakmai szervezetnek (kamarának). Az eljárási díj 250 font. Az alkalmassági vizsgát a londoni College of Law-ban tartják, évente kétszer, és négy részből áll:

- tulajdonjog, gazdasági jog, öröklés stb.;
- eljárásjog: az angol jogrendszer, beleértve a peres és a büntetőeljárás alapjait; a kérelmező által választott területet részletesen is ismernie kell;
- a szakma gyakorlására vonatkozó szabályok;
- a közösségi jog alapjai.

Az első három írásbeli teszt, a negyedik szóbeli beszámoló. Ha sikertelen a vizsga, korlátlanul megismételhető. A szakmai szervezetnek joga van mentesíteni a jelentkezőt az alkalmassági vizsga vagy annak egyes részei alól korábbi kiemelkedő tudományos munkásságára, vagy jelentős szakmai gyakorlatára tekintettel.

IV. Fontos részletkérdések

1. Kell-e nyelvvizsgát tenni a szakképzettség elismeréséhez?

A szakképzettség elismerésének kérdéséhez szorosan hozzátartozik a *nyelvtudás* igazolásának problémája is. Hiszen, ha egy oklevél elismertetésének az a célja, hogy a kérelmező munkát vállaljon a fogadó államban, akkor óhatatlanul felmerül: szinte minden szakmához elengedhetetlen, hogy beszélje a fogadó állam nyelvét. Ez szinte természetes, a kérdés inkább az: már az oklevél elismeréséhez igazolnia kell-e valamilyen nyelvi teszttel, hogy ismeri az adott nyelvet (sőt szakmája szaknyelvét is), vagy a leendő munkáltató joga megítélni, hogy a pályázó rendelkezik-e az adott munkakör betöltéséhez szükséges nyelvi ismeretekkel.

Az uniós tagállamok inkább ez utóbbi álláspontra helyezkedtek: azaz *rendszerint nem követelhető meg* egy adott szakképzettség elismeréséhez nyelvi teszt, nyelvvizsga. Ezzel egyébként összhangban van a Magyarországon irányadó oklevél-elismerési gyakorlat is: a külföldi oklevelek elismeréséhez nem írnak elő nyelvvizsgát magyar nyelvből a nem magyar anyanyelvűeknek.

Vannak azonban bizonyos szakmák – mint például az orvosi –, ahol a magyar hatóság minden esetben *alkalmassági vizsgát* ír elő az oklevél elismeréséhez, és *azt magyar nyelven* kell letenni.

Az unióban ugyanez a helyzet: az oklevél elismerése általában nem tehető függővé nyelvvizsga letételétől, azonban ha a fogadó állam hatósága kiegészítő feltételt ír elő, azt a fogadó állam nyelvén kell teljesítenie a kérelmezőnek.

E szabály alól azonban *bizonyos foglalkozások kivételt képeznek*. Példaként álljon itt a következő jogeset: Anita Groener holland állampolgár Dublinban helyezkedett el rajztanárként, majd véglegesítéséhez feltételként szabta az illetékes ír oktatásügyi hatóság, hogy a hivatalos nemzeti nyelvből (gael-kelta) tegyen nyelvvizsgát. Miután ez nem sikerült, véglegesítés iránti kérelmét elutasították. Anita Groener a döntés bírósági felülvizsgálatát kérte. Keresetében az EGK-szerződés azon pontjára hivatkozott, amely tiltja a nemzeti hovatartozás szerinti diszkriminációt. Végül az Európai Bíróság helyben hagyta az eljáró ír hatóság döntését: ítéletében elismerte a tagállamok jogát arra, hogy védjék nemzeti nyelvüket, és ennek

megfelelő politikát folytassanak. A bírósági ítélet szerint „a tanári állás indokolttá teszi a nyelvtudás követelményét abban az esetben, ha ez a követelmény része a nemzeti nyelv ápolását szolgáló politikának, s ha ezt a követelményt a kitűzött célhoz viszonyítva arányosan, és más tagállamok állampolgáraival szemben sem diszkriminatív célzattal érvényesítik.”

2. Igaz-e, hogy a hároméves főiskolai okleveleket nem fogadják el az EU-ban?

A válasz: *nem igaz*. Az 1989-es irányelv hatálya alá azok az oklevelek tartoznak, amelyek legalább hároméves felsőfokú tanulmányok befejezését igazolják: ennek a feltételnek a magyar főiskolai oklevelek megfelelnek.

Európa számos országában ugyanis – a magyar oktatási rendszerhez hasonlóan – *két fajtája* van a felsőoktatási intézményeknek, illetve azok karainak. Az *egyetemek* mellett léteznek úgynevezett *nem-egyetemi jogállású* felsőoktatási intézmények, amelyeket akár főiskolai jellegű intézményeknek is nevezhetünk. Az itt folyó képzés gyakorlatorientáltabb, mint az egyetemeken, és időtartama is rövidebb. A tanulmányok elvégzésével a hallgatók olyan oklevelet kapnak, amely felsőfokú végzettséget és szakképzettséget tanúsít, csak – az egyetemi diplomák-

tól eltérően – nem jogosítanak fel a doktori tanulmányok megkezdésére. Így tehát a magyar hároméves főiskolai oklevelekhez hasonlóak az EU tagállamaiban is léteznek.

Az első általános irányelv alapján tehát ezeket az okleveleket is *el kell ismerni* az EU-tagállamokban. Az természetesen előfordulhat, hogy az ilyen oklevéllel tanúsított szakképzettség a munkavállalási célból meglatogatott uniós fogadó államban csak hosszabb időtartamú „főiskolai”, vagy egyetemi képzésben szerezhető meg. Ilyenkor a fogadó állam hatósága kiegészítő feltételt írhat elő a kérelmező számára, azonban a kérelmet elutasítani nincs joga.

Az előbbieken kifejtettek az okleveleknek a *szakma gyakorlása* szempontjából történő elismerésére vonatkoznak. Mint azt már többször hangsúlyoztuk, ettől elválik az oklevelek *továbbtanulás* szempontjából történő elismerése, amelyet nem szabályoz európai uniós irányelv. Ez az eljárás szinte minden tagállamban a *felsőoktatási intézmények hatáskörébe* tartozik. Egyedül Nagy-Britanniában ütközik akadályba nemcsak a hároméves, hanem általában a főiskolai oklevelek elismerése, és nemcsak a magyar főiskolai oklevelek tekintetében, hanem az európai nem-egyetemi jogállású felsőoktatási intézmények által kiállítottak vonatkozásában is. A jelenség a kontinentális és az angolszász felsőoktatási rendszer

intézményi struktúrájának különbségeire vezethető vissza.

3. A szakképesítések elismerése bizonyos speciális szakmák tekintetében

Az Európai Gazdasági Közösség a hetvenes évek közepétől sorra fogadta el a diploma-elismerési jogszabályokat egyes foglalkozási ágakra. Ennek keretében születtek meg az *egészségügyi* – orvosi, állatorvosi, fogorvosi, gyógyszerészi, ápolói, szülésznői –, valamint az *építész* diplomákat érintő, a szakma gyakorlását segítő irányelvek. Nem mindegyik ágazati irányelv elfogadása zajlott zökkenőmentesen: az építész szakképzettségre vonatkozó, 1985-ös irányelv megalkotása előtt például az EKG több mint 17 éven keresztül tárgyalt és egyeztetett. Ennek az volt az oka, hogy egyes európai országokban az építészképzés inkább művészeti jellegű, míg más tagállamokban inkább a műszaki tanulmányokon van a hangsúly. Talán a nehézkes megegyezés is az oka annak, hogy a meghatározott szakmákra vonatkozó, úgynevezett ágazati irányelvek sora nem folytatódtott a kilencvenes években, a hét foglalkozást felsoroló lista tehát teljes.

Az ágazati irányelvek azokra a személyekre vonatkoznak, akik diplomájuk megszerzése során saját országukban az adott

szakma gyakorlásához szükséges minden követelménynek eleget tettek. Az irányelvek az *adott foglalkozás gyakorlásához* szükséges minimális *minőségi és mennyiségi* kritériumokat fogalmazzák meg. Ha az adott képesítés teljesíti ezeket a követelményeket, akkor a szakképzettséget egy másik tagál-

lamban – elismerési eljárás során – el kell ismerni. Az irányelvekben szabályozott minimumkövetelmények a tanulmányi rendben jelennek meg, s ebből az is következik, hogy a különböző tagállami képzésekben szükségszerűen sok a közös pont. Nem véletlenül, hiszen az ágazati irányelvek arra a koncepcióra épülnek, hogy a különböző országokban szerzett szakképesítések akkor ismerhetők el a legkönnyebben, ha a megszerzésükhöz vezető tanulmányi programok hasonlóak, s

megjelennek bennük az irányelvekben megkövetelt alapvető tartalmi elemek.

Az ágazati irányelvekről nem lehet *általában* beszélni. Mind a hét foglalkozás tekintetében más és más ugyanis a tanulmányi és a vizsgarend, a szigorlati és a záróvizsga-

rendszer, illetve a szakmai gyakorlat időtartama és jellege. Ennek megfelelően *más és más minimumkövetelmények* szükségesek ahhoz, hogy valakiből orvos, fogorvos vagy építész váljék. Ennek következtében a foglalkozás-specifikus minimumkövetelményeket megfogalmazó ágazati irányelvek tartalma is különböző.

Az ágazati irányelvek jobb megértését segíti az *építészekről szóló irányelv* rövid bemutatása. Az ugyanis pontosan meghatározza, hogy milyen feltételek teljesítése ese-

tén lehet egy diplomáról azt mondani, hogy megfelel az irányelveknek. Az irányelv hangsúlyozza, hogy „az építészeti tanulmányok során egyensúlyt kell kialakítani az építész-mérnöki képzés elméleti és gyakorlati szempontjai között”. Ehhez biztosítani kell a következők elsajátítását:

- az esztétikai és a műszaki követelményeket is kielégítő építészeti tervek elkészítésének képessége;
- az építészettörténet és az építészeti elméletek, valamint a kapcsolódó művészetek, technológiák és tudományok megfelelő ismerete;
- az építészeti tervezés minőségére ható képzőművészetek ismerete;
- a várostervezés és a tervezés megfelelő ismerete, a tervezési folyamathoz szükséges képességek;
- az emberek és az épületek, az épületek és a környezet közötti kapcsolat ismerete, valamint annak a szükségszerűségnek a megértése, hogy az épületeket és a közöttük lévő teret az emberi igényekhez és mértékekhez kell igazítani;
- az építész-mérnöki szakma és az építész-mérnökök társadalmon belüli szerepének megértése, különösen a társadalmi tényezőket figyelembe vevő előzetes tervek készítésében;
- a vizsgálati módszerek és a vázlatkészítés megértése egy tervezési projektben;

- a szerkezettervezés és az épülettervezéssel kapcsolatos építési és műszaki problémák megértése;
- a fizikai problémák és technológiák, valamint az épületek funkcióinak ismerete, hogy azokban kényelmes és az éghajlat ellen védelmet nyújtó belső feltételeket lehessen teremteni;
- a szükséges tervezési szakértelem, amely kielégíti a felhasználók igényeit a költségtényezők és az építési előírások korlátjai között;
- azoknak az iparágaknak, szervezeteknek, szabályozásoknak és eljárásoknak a megfelelő ismerete, amelyek szerepet játszanak a tervezést követő kivitelezésben, valamint a tervek általános tervbe történő foglalásában.

Emellett további feltétel, hogy

- az oktatás és a szakképzés teljes időtartama legalább négy év egyetem – vagy annak megfelelő oktatási intézmény – nappali tagozatán, vagy legalább hat év egyetemen, vagy annak megfelelő oktatási intézményben, amelyből legalább három év nappali tagozatos képzés;
- az ilyen oktatás és szakképzés egyetemi szintű vizsga sikeres letételével zárul le.

Az elismerés olyan oktatást és szakképzést is megillet, amely szociális fejlesztő program, vagy nem nappali tagozatos egyetemi kurzus részeként megfelel a fenti követelmé-

nyeknek, és amelyek eredményeként olyan személyek, akiket több mint hét éve alkalmaznak az építészetben – építészmérnök vagy építészeti cég felügyelete alatt –, sikeres építészmérnöki vizsgát tesznek. Ez a vizsga egyetemi szintű, és egyenértékűnek kell lennie az előbb említett záróvizsgával.

Minden olyan diploma megfelel tehát az építész irányelvnek – azaz tulajdonosát feljogosítja az elismerésre, és arra, hogy más tagállamokban építészti munkát végezzen –, amely ezeknek a feltételeknek eleget tesz, illetve az a hétéves gyakorlat is, amely nem nappali egyetemi képzést követően sikeres építészmérnöki záróvizsgával zárul le.

Az ágazati irányelvek hatálya alá tartozó foglalkozásokra vonatkozó magyarországi képzés a legteljesebb mértékben megfelel az uniós elvárásoknak. A hét foglalkozásra vonatkozó szakképzettséget adó, akkreditált magyar egyetemeken most tanuló diákok, illetve a korábban szakképzettséget szerzett, már dolgozók diplomái tehát teljesen „EU-konformok”, azaz teljesítik a minimumkövetelményeket.

Magyarország európai uniós csatlakozásáig a magyar diplomákra nem lehet az európai uniós irányelveket alkalmazni, tehát a fogadó állam hatósága ezen szakmák esetében is kiegészítő feltételeket, vizsgákat stb. írhat elő. Csatlakozásunkat követően azonban már lehet – és kell is – alkalmaz-

ni az ágazati irányelvek rendelkezéseit, és ezen szakképzettségek tekintetében a fogadó állam hatósága nem írhat majd elő kiegészítő feltételeket. Azt azonban meg kell jegyeznünk, hogy bár az irányelvek feltétel nélküli elismerést biztosítanak, ez nem mentesít a hatósági eljárás lefolytatása alól a csatlakozást követően sem, tehát például a magyar orvosi diplomákat a jövőben is el kell ismertetni a munkavállaláshoz. Az elismerési eljárás azonban e hét szakma esetében a mainál *lényegesen egyszerűbb* és formálisabb lesz. Tulajdonképpen annak vizsgálatára irányul majd, hogy a kérelmező rendelkezik-e az adott ágazati irányelvben meghatározott dokumentumokkal, tartalmi kérdéseket nem elemez, és ha az előbb említett dokumentumok rendelkezésre állnak, akkor az eljáró hatóság határozatot hoz az elismerésről.

4. Az Egyesült Államokban szerzett oklevelek elismerése az unióban

A közösségi jog főszabálya, hogy az elismerési rendszer *csak azokra* a diplomákra terjed ki, amelyek *forrása a Közösségen belül található*. A diplomának tehát olyan oktatási intézményhez kell kötődnie, amely a Közösség területén van. (Ennek köszönhető, hogy a Magyarországon megszerzett képesítés is

felértékelődik majd a csatlakozással, hiszen attól kezdve minden, az irányelvek követelményeinek megfelelő magyar diploma szabad mozgása megkezdődhet.) *A területiséghez kötöttség elve* alapján az úgynevezett *harmadik állambeli* – például amerikai – diploma nem fog az uniós irányelvek elismerési rendszere alá tartozni. Azt tehát úgy kell elismerni, ahogyan a harmadik országokból érkező – kínai, japán, horvát stb. – diplomát. Ez a gyakorlatban a Közösségen belüli diplomákra alkalmazott vizsgálatnál *szigorúbb ellenőrzést* jelent, az elismerő hatóság határozata szerint bármilyen kiegészítő tanulmányt, vizsgát, gyakorlatot elő lehet írni. Ezek közül a leghátrányosabb a *tanulási idő meghatározása*, amely – mint bemutattuk – a Közösségen belüli, az irányelveknek megfelelő diplomáknál nem fordulhat elő. Az amerikai diplomáknál a hatóság akár azt is megállapíthatja, hogy az amerikai és a fogadó állam képzése között az adott szakon olyan nagy különbségek vannak, hogy az már kiegészítő feltételek előírásával és teljesítésével sem kompenzálható. Ennek fényében *megtagadhatja az oklevél elismerését*, egyúttal tájékoztatva a kérelmezőt arról, hogy kérheti külföldi tanulmányainak *résztanulmányként* történő elismerését. Ez rendszerint azt jelenti, hogy a választott felsőoktatási intézmény résztanulmányként veszi figyelembe a külföldön végzett tanul-

mányokat, és előírja, hogy a kérelmezőnek további tanulmányokat kell folytatnia. Láthatjuk, hogy itt valójában már nem diploma-elismerésről van szó, hanem a *külföldi tanulmányok beszámításáról*, hiszen a folyamat eredménye nem egy diploma elismeréséről rendelkező határozat, hanem a fogadó állam felsőoktatási intézményének oklevele.

Az a tény tehát, hogy a diploma amerikai, nagyobb mozgásteret ad az elismerő hatóságnak, azaz akár még abban az esetben is előírhat kiegészítő vizsgát, ha egy ugyanolyan tartalmú közösségi diplománál ezt nem teszi, nem teheti meg az irányelvekben meghatározott elismerési kötelezettség miatt.

A harmadik országokból származó diplomák helyzetét általánosabban vizsgálva felmerül egy érdekes probléma, nevezetesen: mi a helyzet a *határokon átnyúló oktatásban* szerzett oklevelekkel? Mi lesz a diploma forrása, azaz az oktatási intézmény helye, ha a képzés egyik felét az Egyesült Államokban, a másik felét pedig egy EU-tagállamban tölti le valaki? Az európai országok többsége még csak keresi a megfelelő szabályt erre az egyre inkább terjedő oktatási formára. Magyarországon a székhelyen kívüli, vagy vegyes képzéseket a felsőoktatási törvény 110. paragrafusa szabályozza. A külföldi felsőoktatási intézmény akkor folytathat képzést Magyarországon, illetve adhat ki külföldi oklevelet, ha

- abban az országban, ahol a székhelye van, az intézményt felsőoktatási intézménynek, az általa kiadott oklevelet (adományozott fokozatot) felsőoktatási oklevélnek (fokozatnak) ismerik el;

- az oktatási miniszter – az MBA véleményét kikérve – engedélyezte a külföldi felsőoktatási intézmény ez irányú működését és oklevél-kibocsátását.

Ma több olyan intézmény is van Magyarországon (például a McDaniel College), amely vegyes – amerikai-magyar – képzést követően ad *amerikai* diplomát. Elképzelhető, hogy ezeknek az intézményeknek Magyarország uniós csatlakozása után érdemes lesz megvizsgálniuk annak lehetőségét, hogy a diploma *magyar* (is) lehessen, hiszen akkor az EU

többi tagállamában könnyebben lesz elismerhető, mint az amerikai oklevél.

Természetesen az Európai Unió és az Egyesült Államok között van kooperáció a diplomák területén, noha az elismerésükről rendelkező kétoldalú megállapodást nem kötöttek a felek. Két fontos, új (2001-es) dokumentumról mindenképpen szólni kell, azok ugyanis kihatnak az EU és a harmadik államok – ezen belül az USA – kapcsolatára. Az egyik az *Európai Bizottság közleménye* a kooperáció erősítéséről harmadik államokkal a felsőoktatás terén (COM(2001)0385 final). A másik az *Európai Közösség és az Egyesült Államok megállapodása* a felsőoktatás, a szakmai gyakorlat és a tréning terén a kooperáció megújításáról.

A *közlemény* kimondja, hogy az uniós tagállamok számára nemcsak az a prioritás, hogy egymás között biztosítsák a diákok cseréjét különböző programok – Erasmus, Socrates, Leonardo – keretében, hanem arra is törekedni kell, hogy a harmadik államokkal ugyancsak jó kapcsolat alakuljon ki. Cél ugyanis, hogy a kölcsönös együttműködés révén a partnerországokban is magasan képzett legyen a humán erőforrás. Emellett elő kell segíteni, hogy az EU a magas szintű tanulás és képzés világviszonylatban is jelentékeny központjává váljon. Ennek érdekében a jövőben *új országokra is kiterjesztik* a már működő csereprogramokat (Erasmus, Tem-

pus), illetve bővítik az európai uniós oktatási központok körét, valamint a világon mindehhez lehetőséget adnak a „Jean Monet Professzor” cím megszerzésére. A közlemény arra is kitér, hogy a latin-amerikai országok számára külön kooperációs programot fognak kidolgozni.

Az Egyesült Államokkal kötött *egyezmény* célja, hogy növelje a diákok és a szakmai gyakorlatukat töltők transzatlanti mobilitását, elősegítse a tanulási idők kölcsönös beszámítását és a kreditek átvihetőségét, illetve támogassa a felsőoktatási és a szakmai oktatási intézmények közötti kapcsolatfelvételt. A felek a megállapodás értelmében létrehoznak egy *közös tanácsot*, amely legalább két évente találkozik, és figyelemmel kíséri a megfogalmazott célok megvalósulását. A felek arról is megállapodtak, hogy anyagi támogatást nyújtanak azoknak a közös EU-USA konzorciumoknak, amelyek legalább három európai uniós és három egyesült államokbeli intézményt tömörítenek, és céljuk, hogy elősegítsék a diákok transzatlanti mobilitását. Az anyagi támogatás 1–3 évre szólhat. A pályázatokról a felek a közös tanácson keresztül döntenek. Az egyezmény arról is rendelkezik, hogy a *Fulbright/EU-program* keretében olyan diákokat szponzorálnak, akik az uniós és az USA kapcsolatát kívánják kutatni. A megállapodás a remények szerint lehetőséget bizto-

sít az unió oktatási intézményeiben – így a csatlakozás után a magyar intézményekben – tanuló diákoknak arra, hogy amerikai oktatási intézményekben tanuljanak, illetve az oktatói kooperációra.

5. Egy EU-tagállamban elismert diploma elfogadása egy másik uniós országban

Két alapvető esetet kell megkülönböztetnünk:

- ha egy harmadik országban szerzett diplomát ismert el egy tagállam, és azzal szeretne valaki egy másik tagállamban munkát vállalni;
- ha egy tagállami állampolgár harmadik tagállamban szeretne munkát vállalni olyan diplomával, amelyet az Európai Unióban működő felsőoktatási intézmény állított ki, és egy másik tagállam hatósága már elismert.

Amennyiben valaki harmadik országban szerzett diplomával kíván munkát vállalni, akkor az eljáró hatóság nem az irányelvekben megszabott, hanem a harmadik országokból származó diplomákra vonatkozó elismerési eljárást fogja alkalmazni. Ha egy következő tagállamban szeretne munkát vállalni, akkor – a főszabály szerint – az elismerés szempontjából nem releváns, hogy egy másik tagállam már elismerte az adott oklevelet: ez esetben a fogadó állam *saját nemzeti szabá-*

lyait alkalmazza, és kiegészítő feltételeket írhat elő, függetlenül attól, hogy az első elismerő tagállam írt-e elő ilyeneket. Az is előfordulhat, hogy az egyik tagállam nemzeti szabályozása alapján elismeri a diplomát, míg a másik elutasítja az erre irányuló kérelmet.

A főszabályt kiegészíti az a rendelkezés, amelynek értelmében ha egy tagállam már elismert egy harmadik országból származó oklevelet, és annak tulajdosa abban a tagállamban legalább három éven át gyakorolta az adott szakmát, akkor a következő tagállamban már rá is lehet alkalmazni az irányelv rendelkezéseit.

Ha valaki európai uniós oklevelét *egy másik tagállamban elismertette*, akkor ez *nem mentesíti* az alól, hogy a következő tagállamban újból elismertesse azt. Ez az eljárás azonban az ágazati irányelvek alá tartozó szakképzettségek esetében teljesen formális, hiszen ha egy tagállam egyszer már megállapította, hogy az oklevél megfelel az irányelv rendelkezéseinek, akkor az elismerés teljesen automatikus.

Az általános irányelv hatálya alá tartozó, egy tagállam által már elismert oklevél esetében az elismerési eljárás megismétlése annyiban nem formális, hogy országonként változnak az adott szakma gyakorlásához előírt feltételek. Így előfordulhat, hogy míg az egyik uniós ország kiegészítő feltétellel előírása nélkül elismeri az adott okleve-

let, addig a másik csak kiegészítő feltétellel teszi ezt meg.

Összegezve: ha rendelkezünk egy olyan oklevéllel, amelyet az egyik tagállam már elismert, és ezzel az oklevéllel egy másik tagállamban kívánunk munkát vállalni, ebben az országban is meg kell keresnünk az elismerési ügyekben eljáró hatóságot, s meg kell tudakolnunk, hogy milyen további lépéseket kell tennünk az oklevél elismeréséhez.

6. Milyen okiratokra van szükség a diploma elismeréséhez?

Az úgynevezett *National Academic Recognition Center* (NARIC) egységes európai hálózata a nyolcvanas évek közepén jött létre. Fő feladatai közé tartozik, hogy tájékoztatást nyújtson a diplomák *tanulmányi* (academic recognition), illetve *szakmai elismerésének* (professional recognition) külföldi lehetőségeiről és követelményeiről.

Az elismeréshez szükséges konkrét okiratok listáját mindig az elismerés tagállama határozza meg. E listát az is befolyásolhatja, hogy milyen célból kéri az elismerést. Ezért az elismerés igénylése előtt fel kell venni a kapcsolatot a tagállam illetékes szervével. Vannak azonban olyan közös előírások, amelyek az elismerés elengedhetetlen feltételeit tartalmazzák. A legalapvetőbb, hogy

az eljárás *kérelemre indul*, tehát az illetékes szervet mindenképpen meg kell keresni. A kérelem általában nincsen meghatározott alakísiágokhoz kötve, de előfordulhat, hogy az adott tagállamban *speciális formanyomtatvány* szolgál e célra. Alapvető tudnivaló továbbá, hogy a kérelemhez mellékelni kell:

- az elismertetni kívánt eredeti bizonyítványt vagy oklevelet, illetve ennek hiteles másolatát;
- a külföldi oktatási intézmény által kiállított olyan okirat (például leckeekönyv, ellenőrző könyv) hiteles másolatát, amely hitelt érdemlően igazolja a tanulmányok elvégzését, annak időtartamát és eredmé-

nyét, tehát a bizonyítvány vagy oklevél megszerzése érdekében előírt tanulmányi követelmények (hallgatott tárgyak, óraszámok, vizsgák, szakdolgozatok, államvizsgák stb.) sikeres teljesítését.

A kérvény rendszerint *díjköteles*. Az elismerésre vonatkozó kérelmet a jogosult hatóság köteles 90 napon belül elbírálni. Az illetékes hatóság/szervezet (például kamara) kizárólag abban az esetben tagadhatja meg a szakképesítés szakmai elismerését, ha a kérelmező által a befogadó országban gyakorolni kívánt szakma és az elismertetni kívánt szakképesítés között nincs valóságos kapcsolat.

A felsorolt okiratok *hiteles fordítását* annak az országnak a nyelvén kell benyújtani, amelyben az elismerést kérik, illetve amilyen más nyelven azt az illető tagállam elfogadja. Arról, hogy melyek a hiteles fordítást készítő tagállami szervek, előzetesen tájékozódni kell. Megjegyezzük, hogy a legtöbb uniós tagállamban a nemzeti nyelv mellett még két-három nyelven elfogadják a kérelmeket és okiratokat.

A kérelem benyújtása előtt érdemes tájékozódni az Oktatási Minisztériumban működő magyar NARIC-irodánál, vagy az adott tagállam illetékes szervénél.

V. További információforrások

Információ az EU-tagállamok felsőoktatási rendszereiről:

www.europa.eu.int/comm/education/infos.html

Magyar nyelvű információ

(nemzetközi diplomák és végzettségek elismerése, ekvivalencia):

www.om.hu

European Commission,

A guide to higher education systems and
qualifications in the EU and EEA countries, 1998.

[ISBN 92-828-2049-1]

Illetékes személyek és szervek az EU-tagállamokban

<p>Heinz KASPAROVSKY NARIC Austria Bundesministerium für Bildung Wissenschaft und Kultur Abteilung VII/D/3 8, Teinfaltstraße A-1014 Wien Tel.: +43-1-531.20.59.20 Fax: +43-1-531.20.78.90 E-mail: naric@bmwf.gv.at vagy heinz.kasparovsky@bmbwk.gv.at</p>	<p>Erwin MALFROY Naric Belgium (flamand) Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Henri Consciencegebouw Tower A7 Koning Albert II Laan 15 B - 1210 Brussel Tel.: 32-2-553.98.19 Fax: 32-2-553.98.05 E-mail: erwin.malfroy@ond.vlaanderen.be</p>	<p>Chantal KAUFMANN Naric Belgium (francia) Ministère de l'éducation - Communauté Française de Belgique Direction générale de l'Enseignement supérieur et de la recherche scientifique ENIC/NARIC rue Royale 204 B - 1010 BRUXELLES Tel.: 32/2/210.55.77 Fax: 32/2/210.59.92 E-mail: chantal.kaufman@cfwb.be http://www.cfwb.be/infosup</p>
<p>Ms. Helle OTTE (Director) NARIC Danmark H The Danish Centre for Assessment of Foreign Qualifications (CVUU.C.) Andersen Boulevard 43 DK-1553 Copenhagen V Tel.: +45-33-92.56.00 (Monday to Friday 10 a.m. to 3 p.m.) E-mail: cvuu@uvm.dk http://www.cvuuvvm.dk</p>	<p>Ms. Cloud Bai-Yun Head of NARIC United Kingdom ECCTIS Ltd. Oriol House, Oriol Road Cheltenham UK-Gloucestershire GL50 1XP Tel.: +44-1242-260.010 Fax: +44-1242-258.611 E-mail: cloudnaric@ecctis.co.uk http://www.naric.org.uk</p>	<p>Ms. Carita BLOMQVIST NARIC Finland Senior Adviser National Board of Education PL 380 SF-00531 Helsinki Tel.: +358-9-77.47.7128 Fax: +358-9-77.47.72.01 E-mail: carita.blomqvist@oph.fi</p>
<p>Claudine LAMIRAL NARIC France Ministère de l'Education nationale Délégation aux relations internationales et à la coopération MEN DRIC B4 4, Rue Danton F-75006 Paris Tel.: +33-1-55.55.04.29 (J. Pruvost) Fax: +33-1-55.55.04.23 Email: E-mail: claudine.lamiral@education.gouv.fr http://www.education.gouv.fr/sup/default.htm</p>	<p>Theodoros LIANOS NARIC Greece D.I.K.A.T.S.A. 223, Mesogion Avenue GR- 11525 Athina Tel.: +30-1-671.07.16 Fax: +30-1-675.67.09 E-mail: dikatsa@otenet.gr George ELIOPOULOS ITE - Institute of Technological Education 56, Sygrou Ave GR- 11742 Athens Tel.: +30-1-922.10.00 Fax: +30-1-922.77.16 E-mail: inteeek@hellasnet.gr</p>	<p>Mr. Jindra DIVIS NARIC The Netherlands Postbus 29777 (Kortenaerkade 11) NL-2502 LT Den Haag Tel: +31-70-4-260.270 Fax: +31-70-4-260.395 (J. DIVIS) E-mail: divis@nuffic.nl http://www.nuffic.nl</p>
<p>Ms. Mary DONOGHUE Ms. Louise SHERRY NARIC Ireland The Higher Education Authority Marine House - 3rd Floor Clanwilliam Court IRL- Dublin 3 Tel.: +353-166-127.48 Tel.: +353-166-104.92 (L. SHERRY) E-mail: louise@hea.ie http://web.hea.ie</p>	<p>Jean TALIAFERRI NARIC Luxembourg Ministère de l'Education Nationale et de la Formation Professionnelle Centre d'Information sur la Reconnaissance Académique des Diplômes et Périodes d'études 29, Rue Aldringen, L-2926 Luxembourg Tel.: +352-478.51.39 Fax: +352-478.51.30 E-mail: taliaferri@men.lu or weis@men.lu</p>	<p>Dr. Holger CONRAD NARIC Deutschland Zentralstelle für ausländisches Bildungswesen Sekretariat der Kulturministerkonferenz Lennéstrasse 6 D - 53113 BONN Tel.: 49/228/501.203 Fax: 49/228/501.229 E-mail: zab@kmk.org E-mail: h.conrad@kmk.org</p>
<p>Silvia CAPUCCI NARIC Italy CIMEA - Fondazione Rui 36, Viale XXI Aprile I-00162 Roma Tel.: +39-06-86.32.12.81 Fax: +39-06-86.32.28.45 E-mail: cimea@fondazionerui.it (C. Finocchietti) E-mail: capucci@fondazionerui.it (S. Capucci) http://www.fondazionerui.it</p>	<p>Ms. Manuela PAIVA NARIC Portugal Ms. Susete MOURÃO Ministério da Educação Direcção-Geral do Ensino Superior/Divisão de Reconhecimento e Intercâmbio 137, Av. Duque d'Ávila - 4º P-1069-016 Lisboa Tel.: +351-21-312.60.98 Fax: +351-21-312.60.41 E-mail: manuela.paiva@desup.min-edu.pt</p>	<p>Mr. Ulf ÖHLUND NARIC Sweden National Agency for Higher Education (Högskoleverket) Box 7851 S-10399 Stockholm Tel.: +46-8-5630.88.29 Fax: +46-8-56.30.86.50 E-mail: Ulf.Ohlund@hsv.se http://www.hsv.se/</p>

Illetékes személyek és szervek az EFTA-államokban

Thordur KRISTINSSON NARIC Iceland University of Iceland Sudurgata 101 IS-Reykjavik Tel.: +354-525.43.60 Fax: +354-525.43.17 E-mail: thordkri@hi.is	Mr Helmut KONRAD NARIC Liechtenstein Department of Education 2, Herrengasse FL-9490 Vaduz Tel.: +423-236.67.58 Fax: +423-236.67.71 E-mail: helmut.konrad@sa.llv.li http://www.firstlink.li/eu/sokrates	Anne Marie HESZLEIN NARIC Norway Head of Section NNR - NARIC (Network Norway Council - Norwegian ENIC/NARIC) PO 8150 Dep. N-0033 Oslo Tel.: +47-21.02.18.25 Fax: +47-21.02.18.01 E-mail: Anne.Marie.Heszlein@nnr.no http://www.nnr.no
--	---	---

Illetékes személyek és szervek a tagjelölt államokban

Prof. Ioannis PARASKEVOPOULOS NARIC Cyprus Ministry of Education and Culture Cyprus Council for the Recognition of Higher Education Qualifications Kínonos and Thoukidídou CY- 1434 Nicosia Tel.: +357-2-80.06.66 Fax: +357-2-30.51.16 E-mail: kysats@cytanet.com.cy	Ms. Štěpánka. SKUHROVÁ NARIC Czech Republic Centre for Equivalence of Documents on Education (ENIC/NARIC) - CSVŠ 13, U Lužického Semináře CZ-11 800 Praha 1 Tel.: +420-2-57.53.05.00 Fax: +420-2-57.53.16.72 E-mail: skuhrova@csvs.cz	Mr. Gunnar VAHT NARIC Estonia 6, Kohtu EE-10130 Tallinn Tel.: +372-6-962.415 Fax: +372-6-962.419 (G. VAHT) E-mail: gunnar@archimedes.ee Tel.: +372-6-962.414 Fax: +372-6-962.419 (L. TUUR) E-mail: liia@archimedes.ee http://www.euedu.ee/socrates/english/naric/ index.html
Ms. Baiba RAMINA NARIC Latvia Valnu street 2 LV-1050 Riga Tel: +371-7225155 E-mail: ieva@aic.lv Tel.: +371-7225155 Fax: +371-7221006 (B. RAMINA) E-mail: baiba@aic.lv http://www.aic.lv http://www.aic.lv/ace	Mr. Darius TAMOSIUNAS NARIC Lithuania Lithuanian Centre for Quality Assessment in HE Survalku, str. 1 LT-2600 Vilnius Tel.: +370-2-23.25.52 Fax: +370-2-23.25.53 E-mail: darius@skvc.lt http://www.skvc.lt	Ms. Joyce PULLICINO NARIC Malta Ministry of Education Great Siege Road Valetta CMR 02 Malta Tel.: +356-240419 Fax: +356-239842 E-mail: joyce.pullicino@magnet.mt
Ms. Ewa MAJDOWSKA NARIC Poland Ul. Smolna 13 PL-00-375 Warsaw Tel.: +48-22-828.81.61 Fax: +48-22-826.28.23 E-mail: bwm@buwiwm.edu.pl Web site: www.buwiwm.edu.pl	Ms. Maria HRABINSKA NARIC Slovakia Institute of Information and Prognoses of Education 52, Stare Grunty SK-842 44 Bratislava Tel./Fax: +421-2-65.42.65.21 E-mail: hrabinska@uips.sk	Ms Anita JESENKO, Ms. Andrejka JUG NARIC Slovenia Ministry of Education, Science and Sport 6, Zupantičeva SLO-1000 Ljubljana Tel.: +386-1-4785.731 Fax: +386-1-478.56.13 E-mail: anita.jesenko@mss.edus.si E-mail: andrejka.jug@mss.edus.si

A listát 2003. január 1-jén frissítették. Amennyiben mégis probléma adódna, a www.enic-naric.net weboldalon ellenőrizhető, hogy történt-e változás az illetékes személyében vagy elérhetőségében.

**A „Személyek szabad áramlása”
témakörben eddig megjelent
Európai Füzetek:**

Dr. Gellérné dr. Lukács Éva

A munkavállalás feltételei
az Európai Unióban

•

Dr. Tóth Judit

Átjárható határok az
Európai Unióban

A kívülálló számára az Európai Unió egy mindent roppant szigorúan szabályozó szervezetnek tűnik. A Közösség valójában értelmes rendet igyekszik teremteni egy nagyon változatos világban, de a felsőfokú végzettség megítélésének, a diplomák, oklevelek elismerésének kialakításában eszközei korlátozottak. A tudomány, az oktatás, a szakmai képzés világában korunkban igen gyorsak a változások. Elképesztő sebességgel alakulnak ki új szakmák, mindinkább láthatóvá válik a nagyfokú specializálódás. Ugyanakkor seregnyi területen mind erősebben mutatkozik az interdiszciplinaritás igénye is. Ilyen körülmények között a diplomákkal kapcsolatos közösségi szabályozást folyamatként kell felfognunk. Füzetünk azt mutatja be, hogy jelenleg melyek a végzettségek elismerésének alapelvei és milyen különbségek vannak a különböző tagállamok között.

Dr. Hudák Annamária
jogi referens
Oktatási Minisztérium

Dr. Gellérné dr. Lukács Éva
Személyek szabad áramlása
munkacsoport vezetője
Egészségügyi, Szociális és
Családügyi Minisztérium